

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ
ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сімейне виховання дитини з обмеженими можливостями

освітній ступінь _____ бакалавр _____
(назва освітнього ступеня)

галузь знань _____ 01 освіта/Педагогіка _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ усі спеціальності _____

освітня програма _____ усі освітні програми _____

тип дисципліни _____ вибіркова

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної педагогіки,
дошкільної, початкової та спеціальної
освіти

протокол № 8 від

8.01.2020 р.

Завідувач кафедри _____ доц. Іванова
Д.Г.

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти
педагогічного факультету

к.пед.н. Сич Ю.І.

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Холостенко Юлія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Рецензент програми:

Боднар Наталя Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

І. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>
<i>Кількість кредитів: 4</i>	<i>Лекції:</i>	
	22	6
<i>Модулів: 2</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: 7-8</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
	26	6
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
<i>- аудиторне: 2</i>		
<i>- самостійна робота: 6</i>	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю: залік</i>		
<i>Мова навчання: українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	108

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка сімейного виховання є процеси розвитку, виховання та навчання дітей з обмеженими можливостями у умовах родини.

Метою вивчення дисципліни є: ознайомлення студентів з інструментарієм дефектологічної допомоги сім'ї, яка виховує дитину з обмеженими можливостями; сформулювати моральну позицію, необхідну для роботи з сім'єю дитини з особливими потребами.

Передумови для вивчення дисципліни: «Дошкільна педагогіка з історією», «Методика роботи практичного психолога з дітьми дошкільного віку», «Педагогіка толерантності», «Теорія і методика виховання дітей з вадами розвитку», «Психодіагностика».

Міждисциплінарні зв'язки з курсами «Сімейна педагогіка», «Загальна психологія», «Основи родинного виховання», «Педагогіка», «Етика та естетика», «Методика виховної роботи», «Теорія і методика виховання дітей з вадами розвитку».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. **Знання:** знати психолого-педагогічні основи сімейного виховання дітей; характерні риси і типи сімейного виховання як педагогічної системи; особливості взаємодії педагогів і батьків в процесі подолання порушень в розвитку дитини; способи активізації участі сім'ї в корекційно-педагогічній роботі з дітьми, які мають різні відхилення у розвитку; специфіку сімейного виховання дітей дошкільного віку з різними відхиленнями у розвитку.

2. **Уміння:** вміти підбирати методики для діагностики особливостей сімейних взаємин, використовувати на практиці ефективні форми взаємодії з батьками та іншими фахівцями; здійснювати підбір змісту, методів, прийомів, засобів і форм допомоги сім'ї, яка виховує дитину з особливими проблемами; інформувати сім'ю про можливі джерела допомоги з урахуванням індивідуального підходу; аналізувати психолого-педагогічну літературу по проблеми сімейного виховання; спілкуватися з батьками дітей, які потребують корекційної допомоги, в ході психолого-педагогічного консультування; навчати батьків деяким корекційним прийомам роботи з дітьми, що мають обмежені можливості.

3. **Комунікація:** використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем сімейного виховання; здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

4. **Автономність та відповідальність:** виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Теоретичні основи сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями	8	4	4	-	-	-	6	4	2	2	-	-	-	10
2.	Предмет, завдання і методи сімейного виховання	4	4	4	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	10

3.	Концепції сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями	4	4	4	-	-	-	6			-	-	-	-	10
4.	Визначення і функції сім'ї, її роль у формуванні особистості дитини	4	2	2	-	-	-	6	2		2	-	-	-	10
5.	Особливості психологічного клімату в сім'ях, які виховують дітей з порушеннями в розвитку	4	2	2	-	-	-	16	2		2	-	-	-	16
6.	Система психолого-педагогічної допомоги сім'ям, виховують дітей з порушеннями в розвитку	4	2	2	-	-	-	16	2	2		-	-	-	16
7.	Технологія роботи з родиною дитини, яка має обмежені можливості	4	2	2	-	-	-	16				-	-	-	16
8.	Основи компенсуючого сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я	6	2	4	-	-	-	12				-	-	-	16
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	22	26	-	-	-	72	12	6	6	-	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні основи сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями

Особливості виховання і навчання дітей з обмеженими можливостями в сім'ї. Нові технології сімейного виховання: рання педагогічна допомога, співпраця фахівців і батьків.

Тема 2. Предмет, завдання і методи сімейного виховання

Предмет сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями - процес розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку з обмеженими можливостями в сім'ї. Метою сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями є ефективно підвищення якості їх життя. Завдання сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями. Зв'язок сімейного виховання з

іншими науками, її комплексний характер. Методи сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями.

Тема 3. Концепції сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями

Структура сім'ї. Визначення поняття сім'я з точки зору системного аналізу. Характеристики членів сім'ї, культурний стиль сім'ї, ідеологічний стиль сім'ї. Внутрішні стратегії сім'ї. Різні види підтримки сім'ї на різних етапах життєвого циклу. Сімейні взаємодії. Поняття «сімейні підсистеми», «згуртованість», «Гнучкість (адаптивність)», «комунікація». Збалансовані сім'ї. Нестабільні, дисгармонійні сім'ї, сімейний конфлікт, батьківські установки. Життєвий цикл сім'ї. Стадії і переходи життєвого циклу сім'ї.

Тема 4. Визначення і функції сім'ї, роль сім'ї у формуванні особистості дитини

Функції сім'ї, яка виховує дитину з обмеженими можливостями. Історичний аспект. Патріархальна, авторитарна сім'я, підприємницька модель сім'ї і соціально прийнятні моделі виховання дітей з обмеженими можливостями. Партнерська модель сім'ї та соціально-прийнятні норми виховання дітей з обмеженими можливостями. Сучасні підходи до моделі сім'ї. Обґрунтування необхідності державної та суспільної підтримки сім'ї.

Тема 5. Особливості психологічного клімату в сім'ях, які виховують дітей з порушеннями в розвитку

Загальні ознаки, що характеризують сім'ї, які виховують дітей з порушеннями розвитку. Чотири фази психологічного усвідомлення факту народження дитини з будь-яким порушенням (Т. Г. Богданова, Г. Г. Гузеєв, Д. Льютеман, Е. Шухард). Якісні зміни в життя сімей, які виховують дітей з порушеннями у розвитку (три основних рівня). Створення в сім'ї оптимальних умов для повноцінного розвитку дитини з порушеннями в розвитку. Базові якості батьків, необхідні для успішного психічного розвитку дітей з порушеннями в розвитку.

Тема 6. Система психолого-педагогічної допомоги сім'ям, виховують дітей з порушеннями в розвитку

Основні форми взаємодії фахівців і батьків. Координація форм взаємодії з сім'єю в практиці роботи логопеда, психолога, вихователя. Встановлення єдності в корекційній вихованні дитини з порушеннями в розвитку. Підвищення педагогічної компетенції батьків.

Тема 7. Технологія роботи з родиною дитини, яка має обмежені можливості

Надання допомоги батькам в оволодінні необхідними педагогічними знаннями і вміннями. Навчання батьків деяким корекційним прийомам. Допомога педагога в правильній організації життя дитини в сім'ї. Відвідування педагогом сім'ї, спостереження за загальною і мовною поведінкою дитини в умовах домашньої обстановки. Бесіди, семінари, консультації, складання індивідуальних пам'яток, рекомендацій, проведення зборів і інші форми роботи з батьками. Застосування комплексу наочних засобів в роботі з сім'єю.

Тема 8. Основи компенсуючого сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я

Важливість корекційного сімейного виховання в перші роки життя дитини в сім'ї. Особливості психічного розвитку дитини як основа побудови корекційно-компенсаторного процесу. Основні положення корекційної роботи та взаємодії фахівців і батьків. Права дитини, закріплені в Конвенції про права дитини. Право на освіту, на збереження своєї індивідуальності. Безоціночне прийняття дитини, розуміння його ситуації.

5.2. Тематика семінарських занять.

Тема 1. Системно-історичний підхід до аналізу теорій сімейних систем.

Тема 2. Роль сім'ї в корекційній вихованні.

Тема 3. Сім'ї групи ризику

Тема 4. Сімейне виховання дитини з проблемами інтелектуального розвитку.

Тема 5. Виховання дитини з порушеннями зору в сім'ї

Тема 6. Виховання дитини з вадами слуху в сім'ї

Тема 7. Сімейне виховання дитини з порушеннями опорно-рухового апарату.

Тема 8. Сімейне виховання дитини з порушеннями мовленнєвої сфери

Тема 9. Сімейне виховання дитини з порушеннями емоційно-вольової сфери

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	26	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання наукових статей; - конспект першоджерел - підготовка реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	14 20 10 20	18 20 20 20	Анотації наукових статей Конспект Реферат Презентація
	Разом	72	108	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

1. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку // Дефектологія. – 2004. - №1. – С. 48-49.
2. Бондар В., Золотоверх В. Інтерпретація еволюції спеціальної освіти: зародження, становлення, розвиток // Дефектологія. – 2004. – № 1. – С. 2- 10.

3. Зайцев Д.В. Проблемы обучения детей с ограниченными возможностями здоровья // Педагогика. – 2003. – № 1. – С. 21-31. 5. Золотоверх В. Историчні аспекти розвитку спеціальної освіти в зарубіжній практиці (кінець XIX – початок XX ст.) // Дефектологія. – 2002. – № 2. – С. 50-53.
4. Матюшенко І. Навчальний курс «Основи соціально-правового захисту дітей-інвалідів в Україні» // Дефектологія. – 2003. – № 4. – С. 4-6. 9. Пархоменко А.В. Интегрированный поход к социальнопрофессиональной адаптации учащихся с нарушением интеллекта // Профессиональное образование. – 2006. – № 8. – С. 29-31.
5. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: Соціально-екологічна модель сім'ї. Сучасні підходи до виховання і навчання дітей з обмеженими можливостями. Визначення предмету науки // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: 36. наукових праць. — К: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. - № 1. - С. 3-22.

Тематика рефератів

1. Життєвий цикл сім'ї, що має дитину з обмеженими можливостями.
2. Структура сім'ї дитини з обмеженими можливостями.
3. Культурний стиль сім'ї та його вплив на її адаптацію.
4. Згуртованість сім'ї як одна з динамічних характеристик сімейних відносин.
5. Вплив сімейних комунікацій на ранній розвиток дитини з проблемами в розвитку.
6. Сімейні функції. Зміна пріоритетів на різних стадіях життєвого циклу.
7. Концепції сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями.
8. Історичний аспект вивчення сімей, які виховують дітей з обмеженими можливостями.
9. Загальні проблеми сімей, які виховують дітей з обмеженими можливостями.
10. Сім'ї групи ризику.
11. Напрями групових корекційних занять.
12. Етапи групового психокорекційного заняття.
13. Форми інтеграції «особливих» дітей дошкільного віку.
14. Основні положення корекційної роботи з проблемною дитиною і його сім'єю.
15. Нові технології виховання і навчання дітей в сім'ї.
16. Взаємодія батьків і фахівців при сімейному вихованні дітей дитячого, раннього та дошкільного віку.
17. Роль сім'ї у вихованні дитини з порушенням інтелекту.
18. Система допомоги сім'ї, яка виховує дитину з відхиленням в розвитку.
19. Основні напрямки корекційної роботи з дитиною з порушеннями інтелекту та його сім'єю.
20. Особливості виховання дитини з порушенням слуху в сім'ї.

21. Особливості виховання незрячого дитини раннього віку в сім'ї.
22. Взаємодія фахівців і батьків при вихованні дітей з сенсорними порушеннями в сім'ї.
23. Взаємодія фахівців і батьків у процесі виховання дитини з аутизмом.
24. Психотерапевтична робота з дитиною з аутизмом та його сім'єю.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Розкрийте варіанти сімейного виховання. Які умови ефективного сімейного виховання дітей з обмеженими можливостями?
2. Визначте, що таке виховний потенціал сім'ї та як він впливає на особистість дитини.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Конспект першоджерел	5
Реферат	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Критеріями оцінювання роботи з *першоджерелами* є здатність студента тезово розкрити зміст запропонованого матеріалу. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні

цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс GoogleClassroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Азарський Ш. М. Дитячий церебральний параліч, надбана слабозумовість та педагогічна запущеність (соціально-реабілітаційні аспекти для профільних хворих у суспільстві) / Ш. М. Азарський, О. О. Азарська. – Хмельницький : Поділля, 2002. – 160 с.

2. Бадалян Л. О. Детская неврология : 3-е изд. перераб. и доп. / Л. О. Бадалян. – М. : Медицина, 2001. – 576 с.

4. Берсенев В. Лечебник для семьи, в которой растет ребенок с неврологической недостаточностью / В. Берсенев. – К. : СПМ «АВЕРС», 2008. – 560 с.

5. Вейцман В. В. Детский массаж / В. В. Вейцман. – М. : Институт общегуманных исследований, Университетская книга, 2001. – 128 с.

6. Вісковатова Т. П. Психофункціональний стан дітей із затримкою психічного розвитку під впливом занять рухливими іграми / Т. П. Вісковатова, О. Лесько, С. Решетило, В. Трач // Молода спортивна наука України: зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 10. – Т. 4. – Кн. 2. – Львів, 2006, – С. 71–78.

7. Вісковатова Т. П. Формування і розвиток розумових здібностей у дітей молодшого шкільного віку із затримкою фізичного розвитку / Т. П. Вісковатова, О. Лесько, С. Решетило, В. Трач // Молода спортивна наука України: зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 11. – Т. 2. – Львів, 2007. – С. 220–224.

8. Воронцова М. В. Адаптация и реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья / М. В. Воронцова, Т. А. Дубровская, В. С. Кукушин ; Рос. гос. соц. ун-т. – Таганрог : РГСУ, 2009. – 290 с.
9. Гайдаржийська Л. П. Особливості розвитку дітей раннього віку / Л. П. Гайдаржийська // Зб. наук. пр. – Бердянськ, 2004. – № 1. – С. 194–199.
10. Гаврилов. О.В. Особливі діти в закладі та соціальному середовищі: навчальний посібник / О. В. Гаврилов. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 308 с.
11. Гураш Л. Раннє дитинство : специфіка, особливості / Л. Гураш // Дошкільне виховання. – 2002. – № 1. – С. 24.
12. Гурковська Т. Л. Індивідуальні особливості розвитку пізнавальної активності дітей раннього віку / Т. Л. Гурковська // Актуальні проблеми психології. Т. 4, вип. 2 : Психологія розвитку дошкільника. – К., 2004. – С. 93–98.
13. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
14. Добряков И. В. Восстановительное лечение детей с поражением центральной нервной системы и опорно-двигательного аппарата. / И. В. Добряков – СПб. : Издательский дом СПбМАПС, 2004. – 317 с.
15. Душа до душі : розповідають матері дітей з особливими потребами / [під ред. Н. В. Майорової]. – К. : "Дреднаут, 2004. – 56 с. (Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам із інтелектуальною недостатністю "Джерела").
16. Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю. – К. : ВГО «Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю». – 2009. – 49 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.inteldisability-coalition.kiev.ua/publikacii/standards.doc].
17. Иванова Е. А. Раннее домашнее сопровождение / Е. А. Иванова. – СПб. : Речь, 2003. – 95 с.
18. Иванченко Г.В. Психология восприятия музыки: подходы, проблемы, перспективы. – М.: Смысл, 2001. – 264 с.
19. Игнатова В. В. Социально–психологические защиты в работе с детьми-инвалидами и их семьями : [учеб. пособ.] / В. В. Игнатова, В. С. Нургалеев; ГОУ ВПО «Сиб. гос. технол. ун-т». – Красноярск : СибГТУ, 2009. – 152 с.
20. Киллили М. Детский церебральный паралич : История о том, как родительская любовь победила тяжелую болезнь : [Пер. с англ.] / Мари Киллили. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 280 с.
21. Козырева О. В. Физическая реабилитация. Лечебная физическая культура. Кинезитерапия : учебный словарь-справочник / О. В. Козырева, А. А. Иванов. – М. : Советский спорт, 2010. – 280 с.

22. Качмар О. О. Система класифікації великих моторних функцій у дітей із церебральним паралічем. / О. О. Качмар // Міжнародний неврологічний журнал. – 2008. – № 1 (17). – С. 90–93.

23. Кукуруза А. Организация службы раннего вмешательства. Структура, специалисты, направления деятельности. Информационно-методическое пособие / А. Кукуруза, А. Кравцова, Н. Михановская. – Харків, : Каравелла, 2003. – 24 с.

24. Кунц Н.Н. Музыкотерапия для детей с церебральным параличом от 1 года до 3 лет / Н. Н. Кунц // Радість дитинства – вільні рухи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcp.org.ua/publicaions.html>.

25. Левченко И. Ю. Технологии обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата / И. Ю. Левченко, О. Г. Приходько. – М. : Академия, 2001. – 185 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Беленька Г.В., Богінч О.Я., М.А. Машовець. Здоров'я дитини від родини. Як виховати в сім'ї здорову дитину від народження до повноліття. – К.: 2006.
3. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років (3-тє видання, доопрацьоване і доповнене) / наук.кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець, наук. кер. програмою: О.В. Проскура та ін.. – К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
4. Сухарева Л.С. Піклуємось разом з батьками. Робота з батьками дошкільників. – Х.: Вид. група „Основа”: „Тріада”, 2008. – 128 с. (Серія: „ДНЗ.Вихователю”.)
5. Товкач І.Є. Хочу бути мамою, хочу бути татом. Навч. – метод. посібник / І.Є. Товкач. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 368 с.

10.3. Інтернет-ресурси

1. Альтернативні садочки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www/Ivivpost/net/ilvivnews/20913/>
2. VRL: <http://novainfo.ru/lachive/40/sostoyanie> – masterstva – budushikh – vospitateley.

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року